

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет радіоелектроніки

Факультет Комп'ютерних наук
(повна назва)
Кафедра Медіасистем та технологій
(повна назва)

ЗАТВЕРДЖУЮ

В.о. декана факультету КН

Олег ЗОЛОТУХІН

(підпис, ім'я, прізвище)

« 02 » вересня 2025 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Економіка та бізнес

(назва навчальної дисципліни)

рівень вищої освіти перший (бакалаврський)

(бакалаврський, магістерський, освітньо-науковий)

спеціальність 186 Видавництво та поліграфія

(код і повна назва спеціальності)

освітньо-професійна програма

(професійна або наукова)

Видавничо-поліграфічна справа

(повна назва програми)

Харків – 2025 р.

Розробник(и): Т.В. Полозова, завідувач кафедри економічної кібернетики та управління економічною безпекою, д.е.н., професор
Н.В. Помогалова, старший викладач кафедри економічної кібернетики та управління економічною безпекою
(ініціали, прізвище, посада, науковий ступінь, вчене звання)

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри економічної кібернетики та управління економічною безпекою

Протокол від «29» серпня 2025 р. № 1

Завідувач кафедри ЕК

(підпис)

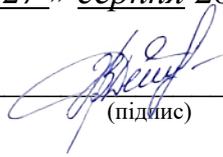
Тетяна ПОЛОЗОВА

(ім'я, прізвище)

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри медіасистем та технологій

Протокол від «27» серпня 2025 р. № 1

Завідувач кафедри МСТ

(підпис)

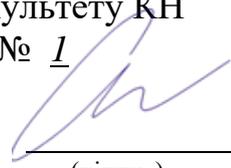
Жанна ДЕЙНЕКО

(ім'я, прізвище)

Схвалено методичною комісією факультету КН

Протокол від «02» вересня 2025 р. № 1

Голова методичної комісії

(підпис)

Олексій ЛАНОВИЙ

(Власне ім'я, ПРІЗВИЩЕ)

1 ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показника	Характеристика навчальної дисципліни*	
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС* – 3	Обов'язкова дисципліна базової (професійної) підготовки за освітньою програмою «Видавничо-поліграфічна справа»	
Змістових модулів** – 3	Рік підготовки:	
	4-й	4-й
Індивідуальних завдань – 2 Контрольна робота – 1	Семестр	
	8-й	8-й
Загальна кількість годин* – 90	Кількість годин	
	90	90
Мова навчання – українська	Навчальні заняття:	
	1) лекції, год.	
	18	6
	2) практичні, год.	
	18	4
	3) лабораторні, год.	
	–	–
	4) консультації, год.	
	6	11
	Самостійна робота, год.	
	48	69
	1) індивідуальне завдання та КР, год.	
	13	13
	2) курсова робота (проект), год.	
–	–	
Вид контролю: залік		

Примітка.

* Відомості з навчального плану.

** Структурна одиниця дисципліни (складається із змістових модулів). Рекомендована кількість модулів дорівнює кількості контрольних точок.

2 МЕТА ДИСЦИПЛІНИ ТА ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ З ЇЇ ВИВЧЕННЯ

2.1 Мета вивчення дисципліни

Метою вивчення навчальної дисципліни «Економіка та бізнес» є формування у здобувачів вищої освіти системи знань про економічні закономірності функціонування бізнес-структур у ринкових умовах, засвоєння основ підприємницької діяльності, набуття практичних умінь і навичок з організації, планування, аналізу та оцінювання результатів господарської діяльності підприємства.

Вивчення дисципліни спрямоване на підготовку фахівців, здатних орієнтуватися в сучасному економічному середовищі, приймати обґрунтовані управлінські рішення, ефективно використовувати ресурси підприємства, аналізувати фінансово-економічні показники та розробляти бізнес-плани з урахуванням ризиків і конкурентного середовища.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Економіка та бізнес» є:

- ознайомлення здобувачів освіти з економічною природою підприємства як суб'єкта господарювання, його організаційно-правовими формами, структурою та видами діяльності;
- формування знань про ресурсний потенціал підприємства, склад і структуру основних та оборотних засобів, техніко-технологічну базу виробництва;
- засвоєння теоретичних основ управління трудовими ресурсами підприємства, методів вимірювання продуктивності праці, принципів мотивації та організації оплати праці відповідно до чинного законодавства України;
- вивчення механізмів формування витрат виробництва, визначення собівартості продукції та розуміння економічної сутності ціноутворення;
- набуття навичок аналізу фінансово-економічних результатів діяльності підприємства, оцінювання прибутковості, рентабельності та ефективності використання ресурсів;
- розвиток умінь планувати й прогнозувати господарську діяльність підприємства, розробляти бізнес-плани та приймати управлінські рішення в умовах ринку;
- формування у здобувачів освіти підприємницького мислення, уміння критично оцінювати економічні процеси, виявляти резерви підвищення ефективності діяльності підприємства та визначати напрями його сталого розвитку.

2.2 Результати навчання

За результатом вивчення дисципліни здобувачі повинні:

знати:

- основні поняття й категорії економічної науки, що стосуються діяльності підприємства;

- організаційно-правові форми суб'єктів господарювання, їхні особливості;
- структуру, склад і класифікацію ресурсного потенціалу підприємства – основних, оборотних засобів, трудових і фінансових ресурсів;
- основи організації праці та управління персоналом, принципи мотивації та сучасні системи оплати праці;
- економічну сутність витрат виробництва, собівартості продукції, прибутку, рентабельності та ефективності діяльності підприємства;
- основи формування та використання фінансових ресурсів підприємства, систему показників фінансово-економічного аналізу;
- принципи планування, прогнозування та бізнес-планування.

уміти:

- аналізувати економічний стан підприємства, оцінювати ефективність використання його ресурсів;
- здійснювати розрахунок показників ефективності основних і оборотних засобів;
- здійснювати аналіз продуктивності праці;
- розраховувати витрати виробництва, собівартість продукції, прибуток, показники рентабельності;
- використовувати методи ціноутворення для визначення ціни на продукцію підприємства;
- застосовувати методи планування в управлінні діяльністю підприємства;
- розробляти елементи бізнес-плану: резюме, маркетинговий план, план виробництва, організаційний і фінансовий плани;
- обґрунтовувати управлінські рішення з урахуванням ресурсних можливостей підприємства;
- використовувати економічну термінологію, статистичні та фінансові показники в професійному спілкуванні.

Перелік сформованих компетентностей (відповідно до освітньо-професійної програми):

– **інтегральна:**

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання і практичні проблеми професійної діяльності у видавництві та поліграфії або у процесі навчання, що передбачає застосування теоретичних основ природничих, гуманітарних, соціальних наук, методів інформаційних технологій, теорій, методів і засобів проектування, виготовлення, розповсюдження всіх видів виробів видавництва та поліграфії й характеризується комплексністю та невизначеністю умов;

– **загальні:**

ЗК-4. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

– спеціальні (фахові):

СК-6. Здатність враховувати соціальні, екологічні, етичні, економічні, правові та комерційні чинники, що впливають на реалізацію технічних рішень у видавництві та поліграфії.

СК-15. Здатність виявляти попит на видавничу та поліграфічну продукцію і оцінювати кон'юнктуру її ринку, розраховувати рентабельність конкретного проекту; визначати параметри проєктованих видань; брати участь маркетингових заходах видавництва; працювати з клієнтською базою видавництва.

Програмні результати навчання (відповідно до освітньо-професійної програми):

ПРН-01. Застосовувати теорії та методи математики, фізики, хімії, інженерних наук, економіки для розв'язання складних задач і практичних проблем видавництва і поліграфії.

ПРН-15. Оцінювати виробничі і невиробничі витрати на забезпечення виробництва продукції видавництва і поліграфії.

ПРН-24. Виконувати сегментування ринку поліграфічної продукції, давати оцінку конкурентоспроможності товару, розумітися на маркетингових комунікаціях, розроблювати план маркетингу та план рекламної діяльності поліграфічного підприємства або видавництва, використовувати основні канали та носії рекламної інформації.

2.3 Передумови вивчення дисципліни

Перелік дисциплін, які мають бути вивчені раніше: Вступ до спеціальності, Основи технології поліграфічного виробництва.

Перелік раніше здобутих результатів навчання:

ПРН-2. Знаходити, оцінювати й використовувати інформацію з різних джерел, необхідну для розв'язання теоретичних і практичних задач видавництва і поліграфії.

ПРН-10. Оцінювати технічні характеристики друкованих і електронних видань, паковань, мультимедійних інформаційних продуктів та інших видів виробів видавництва та поліграфії.

ПРН-11. Розробляти концепцію видання; склад, структуру, дизайн і апарат усіх видів виробів видавництва та поліграфії, робочу документацію для забезпечення процесу їх створення.

ПРН-12. Розробляти, забезпечувати й реалізовувати технологічний процес, обґрунтовано обираючи матеріали, системи контролю якості, апаратно-програмні комплекси, обладнання, персонал та інші ресурси.

3 ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль I.

Підприємство як суб'єкт господарювання та його ресурсний потенціал

Тема 1. Організаційно-правові засади діяльності суб'єктів господарювання

Поняття суб'єкта господарювання. Поняття та організаційно-правові форми юридичних осіб. Поняття господарського товариства. Види господарських товариств. Об'єднання юридичних осіб. Підприємство як організаційна форма господарювання. Організаційна та виробнича структура підприємства.

Тема 2. Капітал і основні засоби

Основні засоби підприємства. Оцінка, класифікація і структура основних засобів. Знос та амортизація основних засобів. Види зносу. Система показників оцінки ефективності використання основних засобів.

Тема 3. Оборотні засоби підприємства

Характеристика оборотних засобів, стадії їх кругообігу. Склад, структура та класифікація оборотних засобів. Визначення потреби в оборотних коштах. Оцінка ефективності використання оборотних засобів підприємства.

Тема 4. Техніко-технологічна база виробництва

Поняття і характеристика техніко-технологічної бази виробництва. Поняття, види та чинники формування виробничої потужності підприємства. Баланс виробничої потужності. Механізм розрахунку виробничої потужності підприємства та визначення рівня її використання. Визначення максимально можливого випуску продукції за наявної потужності.

Змістовий модуль II.

Трудові ресурси підприємства та оплата праці

Тема 5. Персонал підприємства

Поняття трудових ресурсів підприємства. Кількісна характеристика трудових ресурсів. Якісна характеристика трудових ресурсів. Структурна характеристика трудових ресурсів. Продуктивність праці. Методи виміру продуктивності праці. Фактори росту продуктивності праці. Сутність і мета управління кадрами підприємства. Визначення потреби в кадрах. Рух кадрів на підприємстві. Аналіз використання робочого часу. Мотивація праці. Наукова організація праці.

Тема 6. Оплата праці

Правова база організації оплати праці в Україні. Поняття й структура заробітної плати. Тарифна система оплати праці та її елементи. Форми і системи оплати праці в Україні. Оплата праці робітників у бригадах. Преміювання. Доплати й надбавки. Система прибуткового оподаткування. Система участі в прибутках. Напрями вдосконалювання оплати праці в умовах ринку.

Змістовий модуль III.

Витрати та фінансово-економічні результати діяльності підприємства

Тема 7. Витрати виробництва та механізм ціноутворення

Собівартість як комплексний економічний показник. Класифікація витрат за окремими ознаками. Групування витрат за економічними елементами. Групування витрат за калькуляційними статтями. Витрати, що не входять до собівартості реалізованої продукції. Шляхи зниження собівартості продукції. Економічний зміст і функції цін. Види цін. Методи ціноутворення. Механізм ціноутворення на підприємстві.

Тема 8. Фінансово-економічні результати і ефективність діяльності підприємства

Характеристика фінансової діяльності підприємства. Поняття і види прибутку. Планування прибутку. Рентабельність, показники рентабельності. Система оподаткування прибутку підприємства. Управління прибутком на підприємстві. Ефективність діяльності підприємства. Види ефекту. Економічний ефект і економічна ефективність. Порівняльна економічна ефективність капітальних вкладень. Сутність і функції фінансів підприємства. Фінансовий механізм. Фінансові ресурси підприємства.

Тема 9. Планування і прогнозування господарської діяльності підприємства

Сутність планування та особливості його здійснення на підприємстві. Функції та завдання планування. Технологія планування. Види планів, їхня характеристика. Методи планування. Прогнозування. Бізнес-планування на підприємстві. Зміст і структура бізнес-плану: резюме; продукт (послуга, товар); оцінка ринку збуту; оцінка конкуренції; стратегія маркетингу; план виробництва; організаційний план; юридичний план; оцінка ризику і страхування; фінансовий план; стратегія фінансування.

4 СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назва змістових модулів і тем	Кількість годин									
	денна форма					Заочна форма				
	усього	у тому числі				усього	у тому числі			
		лк	пз	конс	с.р.		лк	пз	конс	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Змістовий модуль I. Підприємство як суб'єкт господарювання та його ресурсний потенціал										
Тема 1. Організаційно-правові засади діяльності суб'єктів господарювання	5	2	-	-	3	8,5	0,5		1	7
Тема 2. Капітал і основні засоби	8	2	1	1	4	8	0,5	0,5	1	6
Тема 3. Оборотні засоби підприємства	8	2	1	1	4	8	0,5	0,5	1	6
Тема 4. Техніко-технологічна база виробництва	8	2	2	-	4	8	0,5	0,5	1	6
Індивідуальне завдання 1. Розрахунок основних техніко-економічних показників діяльності підприємства	6				6	6				6
Разом за змістовим модулем I	35	8	4	2	21	38,5	2	1,5	4	31
Змістовий модуль II. Трудові ресурси підприємства та оплата праці										
Тема 5. Персонал підприємства	8,5	2	1	0,5	5	8	1		1	6
Тема 6. Оплата праці	9,5	2	1	0,5	6	8,5	1	0,5	1	6
Разом за змістовим модулем II	18	4	2	1	11	16,5	2	0,5	2	12
Змістовий модуль III. Витрати та фінансово-економічні результати діяльності підприємства										
Тема 7. Витрати виробництва та механізм ціноутворення	10	2	4	1	3	11	1	1	2	7
Тема 8. Фінансово-економічні результати і ефективність діяльності підприємства	10	2	4	1	3	9	0,5	0,5	2	6
Тема 9. Планування і прогнозування господарської діяльності підприємства	10	2	4	1	3	8	0,5	0,5	1	6
Індивідуальне завдання 2. Визначення беззбитковості виробництва продукції підприємства	6				6	6				6
Разом за змістовим модулем III	36	6	12	3	15	34	2	2	5	25
Підсумкове тестування	1				1	1				1
Усього годин	90	18	18	6	48	90	6	4	11	69

5 ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

№	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Структура основних засобів підприємства. Розрахунок амортизаційних відрахувань. Оцінка ефективності використання основних засобів підприємства	1	0,5
2	Оборотні засоби підприємства. Нормування оборотних коштів. Оцінка ефективності використання оборотних засобів	1	0,5
3	Техніко-технологічна база виробництва. Виробнича потужність підприємства	2	0,5
4	Планування чисельності персоналу підприємства. Трудомісткість	2	0,5
5	Розрахунок планової калькуляції собівартості продукції та основних техніко-економічних показників діяльності підприємства	4	1
6	Визначення безбитковості виробництва	4	0,5
7	Розробка фінансового плану діяльності підприємства	4	0,5
	Усього	18	4

6 ТЕМИ ЛАБОРАТОРНИХ ЗАНЯТЬ

Лабораторні заняття не передбачені навчальним планом.

7 САМОСТІЙНА РОБОТА

№	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Вивчення конспекту лекцій	10	20
2	Підготовка до практичних занять	9	20
3	Вивчення додаткових тем за літературними джерелами: 1. Інвестиційно-інноваційна діяльність підприємства. 2. Управління підприємством. Типи організаційних структур управління. 3. Економічна безпека бізнесу. 4. Виробництво, якість і конкурентоспроможність продукції. 5. Виробнича і соціальна інфраструктура. 6. Організація виробництва. 7. Банкрутство і санація підприємства.	2 2 2 2 2 2 2	2 2 2 2 2 2
4	Виконання індивідуальних завдань	12	12
5	Підсумкове тестування	1	1
	Усього	48	69

8 ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ

8.1 Індивідуальні завдання (ІЗ) та контрольні роботи (КР)

№	Назва завдання	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Індивідуальне завдання 1. Розрахунок основних техніко-економічних показників діяльності підприємства	6	6
2	Індивідуальне завдання 2. Визначення беззбитковості виробництва продукції підприємства	6	6
3	Контрольна робота (підсумкове тестування)	1	1
	Усього	13	13

8.2 Курсова робота

Курсова робота не передбачена навчальним планом.

9 КОНСУЛЬТАЦІЇ

№	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Тема 1. Організаційно-правові засади діяльності суб'єктів господарювання	–	1
2	Тема 2. Капітал і основні засоби	1	1
3	Тема 3. Оборотні засоби підприємства	1	1
4	Тема 4. Техніко-технологічна база виробництва	–	1
5	Тема 5. Персонал підприємства	0,5	1
6	Тема 6. Оплата праці	0,5	1
7	Тема 7. Витрати виробництва та механізм ціноутворення	1	2
8	Тема 8. Фінансово-економічні результати і ефективність діяльності підприємства	1	2
9	Тема 9. Планування і прогнозування господарської діяльності підприємства	1	1
	Усього	6	11

9 МЕТОДИ НАВЧАННЯ ТА ЗАСОБИ ОЦІНЮВАННЯ

Вивчення дисципліни здійснюється зі застосуванням різних методів.

Словесні методи навчання містять *лекції*, які розкривають сутність наукових понять, явищ та процесів, логічно пов'язаних загальною темою; *пояснення*, за допомогою яких розкривається сутність закону або процесу з використанням попереднього досвіду здобувачів; *розповіді* з метою спонукання здобувачів до створення в уяві певного образу; евристичні та репродуктивні

бесіди, які передбачають приведення попередніх знань до усвідомлення нових явищ та понять.

Наочні методи навчання, які передбачають *демонстрацію* (показ предметів і процесів у динаміці), *ілюстрацію* (схеми, графіки) та *спостереження* (сприймання процесів без втручання у ці процеси).

Практичні методи навчання сприяють формуванню вмінь і навичок, логічному завершенню ланки пізнавального процесу стосовно конкретної теми або розділу. Це *семінарські заняття*, спрямовані на використання набутих знань у розв'язанні практичних завдань; також виконання *письмових або графічних завдань* з метою цілеспрямованого повторення здобувачами окремих дій задля формування умінь і навичок.

10 МЕТОДИ КОНТРОЛЮ ТА РЕЙТИНГОВА ОЦІНКА ЗА ДИСЦИПЛІНОЮ

10.1 Розподіл балів, що отримують здобувачі (кількісні критерії оцінювання)

Під час освітнього процесу застосовуються контрольні заходи поточного та підсумкового контролю.

Поточний контроль здійснюється під час проведення різних видів навчальних занять і має на меті перевірку рівня знань здобувачів вищої освіти з відповідної дисципліни. Проведення поточного контролю здійснюється під час навчальних занять, а оцінювання успішності здобувачів вищої освіти визначається робочою програмою навчальної дисципліни (РПНД). Види поточного контролю визначаються даною РПНД.

Підсумковий контроль – контрольні заходи, що передбачають встановлення відповідності (вимірювання, оцінювання) здобутих особою результатів навчання вимогам освітньої програми у частині відповідного освітнього компонента.

Підсумковий контроль з даної дисципліни проводиться у формі заліку.

Контрольний захід у формі заліку полягає в оцінюванні засвоєння здобувачем вищої освіти навчального матеріалу на підставі результатів поточного контролю та передбачає підведення підсумків протягом першого тижня екзаменаційної сесії за розкладом.

Присутність здобувача вищої освіти на контрольному заході у формі заліку не є обов'язковою.

Здобувач вищої освіти отримує позитивну оцінку на заліку за умови виконання всіх видів робіт, передбачених РПНД, та за наявності оцінок за кожен вид робіт, що не менше відповідного встановленого мінімального бала.

Підсумковий контроль з дисципліни у формі заліку оцінюється кількістю балів, отриманих здобувачем вищої освіти за виконання всіх видів поточного контролю протягом семестру за 100-бальною шкалою:

$$O_d = 0,6 \cdot O_{\text{сем}} + P \cdot O_{\text{сем}},$$

де O_d – підсумкова оцінка з дисципліни в семестрі;

$O_{\text{сем}}$ – сумарна кількість балів, отриманих здобувачем вищої освіти протягом семестру (від 1 до 100 балів), що визначається за формулою:

$$O_{\text{сем}} = \sum O_i,$$

де O_i – кількість балів з i -го контрольного заходу поточного контролю дисципліни;

P – ознака виконання всіх видів робіт: $P=0,4$, якщо виконані всі види робіт з позитивною оцінкою, $P=0$ – в іншому випадку (за відсутності позитивної оцінки хоча б з одного поточного контрольного заходу з дисципліни, передбаченого РПНД).

Оцінка за семестр ($O_{\text{сем}}$) з навчальної дисципліни визначається відповідно до таблиці 10.1.

Таблиця 10.1 – Розподіл балів, що отримує здобувач протягом семестру

Вид заняття / контрольний захід	Рейтингова оцінка з дисципліни (min-max)
Обов'язкові елементи	
Захист індивідуального завдання 1	27-32
Захист індивідуального завдання 2	27-32
Підсумкові тести	6-10
Додаткові елементи	
Усне опитування (за теоретичним матеріалом)	0-16
Презентація власних наукових досліджень у форматі .ppt/.pptx (від 10-15 слайдів)	0-10
Усього	60-100

Отримані бали переводяться за національною шкалою та шкалою ЄКТС.

Для підсумкового контролю використовуються шкали оцінок, наведені у таблиці 10.2.

Таблиця 10.2 – Шкали оцінок для визнання успішності навчання здобувачів вищої освіти

Оцінка з дисципліни	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		екзамен, курсовий проект (робота), практика	залік
96-100	A	5 (відмінно)	зараховано
90-95	B	5 (відмінно)	
75-89	C	4 (добре)	
66-74	D	3 (задовільно)	
60-65	E	3 (задовільно)	
35-59	FX	2 (незадовільно)	незараховано
1-34	F		

10.2 Якісні критерії оцінювання

Необхідний обсяг знань для одержання позитивної оцінки:

- основні поняття й категорії економічної науки, що стосуються діяльності підприємства;
- організаційно-правові форми суб'єктів господарювання, їхні особливості;
- структуру, склад і класифікацію ресурсного потенціалу підприємства – основних, оборотних засобів, трудових і фінансових ресурсів;
- основи організації праці та управління персоналом, принципи мотивації та сучасні системи оплати праці;
- економічну сутність витрат виробництва, собівартості продукції, прибутку, рентабельності та ефективності діяльності підприємства;
- основи формування та використання фінансових ресурсів підприємства, систему показників фінансово-економічного аналізу;
- принципи планування, прогнозування та бізнес-планування.

Необхідний обсяг умінь для одержання позитивної оцінки:

- аналізувати економічний стан підприємства, оцінювати ефективність використання його ресурсів;
- розраховувати витрати виробництва, собівартість продукції, прибуток, показники рентабельності;
- використовувати методи ціноутворення для визначення ціни на продукцію підприємства;
- розробляти елементи бізнес-плану: резюме, маркетинговий план, план виробництва, організаційний і фінансовий плани;
- обґрунтовувати управлінські рішення з урахуванням ресурсних можливостей підприємства;
- використовувати економічну термінологію, статистичні та фінансові показники в професійному спілкуванні.

Критерії оцінювання роботи здобувача протягом семестру.

Задовільно, E (60-65): заслуговує здобувач, який виявив знання основного навчального матеріалу в мінімальному обсязі, необхідному для подальшого навчання та майбутньої професійної діяльності; в основному виконував завдання, передбачені програмою; ознайомився з основною літературою, рекомендованою програмою; припустив помилки у відповіді на запитання при співбесідах, тестуванні та при виконанні завдань тощо, які він може усунути лише під керівництвом та за допомогою викладача.

Задовільно, D (66-74): заслуговує здобувач, який виявив знання основного навчально-програмного матеріалу в обсязі, необхідному для подальшого навчання й майбутньої роботи за спеціальністю, впорався з виконанням завдань, передбачених програмою; припустив значну кількість помилок або

недоліків у відповіді на запитання при виконанні завдань тощо, принципів які може усунути самостійно.

Добре, С (75-89): заслуговує здобувач, який виявив повні знання навчально-програмного матеріалу при виконанні передбачених програмою завдань, але припустив ряд помітних помилок; засвоїв основну літературу, рекомендовану програмою; показав систематичний характер знань з дисципліни; здатний до їх самостійного використання та поповнення в процесі подальшої навчальної роботи і професійної діяльності.

Відмінно, В (90-95): заслуговує здобувач, який виявив систематичні та глибокі знання навчального матеріалу з даної дисципліни вище середнього рівня. Він продемонстрував вміння вільно виконувати завдання, передбачені програмою; засвоїв літературу, рекомендовану програмою; засвоїв взаємозв'язок основних понять дисципліни та їх значення для подальшої професійної діяльності.

Відмінно, А (96-100): заслуговує здобувач, який виявив всебічні систематичні та глибокі знання навчально-програмного матеріалу, вміння вільно виконувати завдання, що передбачені програмою, засвоїв основну та додаткову літературу, яка рекомендована програмою; проявив видатні творчі здібності в розумінні, в логічному, чіткому, стислому та ясному трактуванні навчально-програмного матеріалу; засвоїв основні поняття дисципліни, їх значення для подальшої професійної діяльності.

11 МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТА РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

11.1 Базова література

1. Ангелко І. В. Економіка та бізнес: практикум; Нац. ун-т «Львів. Політехніка», Навч.-наук. ін-т простор. планування та перспект. технологій. Львів: Львівська політехніка, 2023. 103 с.

2. Економіка та управління підприємством: теорія і практика: підручник / І. І. Грибик [та ін.]; Нац. ун-т «Львів. політехніка». Львів: Растр-7, 2022. 239 с.

3. Економіка підприємства: навч. посіб. / [В. В. Вірченко та ін.]; за заг. ред.: Г. М. Филюк, Л. А. Мартинюк; Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. Київ: Компринт, 2023. 477 с.

4. Економіка підприємства: підручник: [у 3 т.] / за наук. ред. канд. екон. наук А. В. Непрана, д-ра екон. наук І. Ю. Шевченко; Харків. нац. автомоб.-дорож. ун-т. Харків: Вид-во Іванченка І. С., 2024. Т. 3: [Економіка. Організація. Планування. Управління] / [І. А. Дмитрієв та ін.]. 2024. 528 с.

5. Економіка підприємства: підручник: у 3 ч. / за заг. ред. д-ра екон. наук, проф. А. А. Мазаракі; Держ. торг.-екон. ун-т. Київ: Держ. торг.-екон. ун-т, 2022. Ч. 2 / [А. А. Мазаракі та ін.]. 2023. 471 с.

6. Економіка підприємства: підручник: у 3 ч. / за заг. ред. д-ра екон. наук, проф. А. А. Мазаракі; Держ. торг.-екон. ун-т. Київ: Держ. торг.-екон. ун-т, 2022. ISBN 978-966-918-048-3 (заг.). Ч. 1 / [А. А. Мазаракі та ін.]. 2022. 431 с.

7. Економіка підприємства: підручник: у 3 ч. / за заг. ред. д-ра екон. наук, проф. А. А. Мазаракі; Держ. торг.-екон. ун-т. Київ: Держ. торг.-екон. ун-т, 2022. ISBN 978-966-918-048-3 (заг.). Ч. 2 / [А. А. Мазаракі та ін.]. 2023. 471 с.

8. Економіка та бізнес-інновації = Economics and Business Innovation : підручник / [Л. Г. Мельник та ін.] ; за ред. д-ра екон. наук, проф. Л. Г. Мельника, д-ра екон. наук, проф. О. І. Карінцевої. Суми : Університетська книга, 2023. 700 с.

9. Економічна діагностика: підручник / В. Л. Дикань, І. В. Токмакова, В. О. Овчиннікова та ін. Харків: УкрДУЗТ, 2022. 285 с.

10. Кривов'язюк І. В. Економіка інноваційного підприємства: навч. посіб.; Луц. нац. техн. ун-т. Вид. 3-тє, перероб. та допов. Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2022. 342 с.

11. Маркетинг: модель 7Р : навч. посіб. / [В. В. Даценко та ін.] ; Ун-т мит. справи та фінансів. Дніпро : УМСФ, 2023. 143 с.

12. Мікроекономіка і основи бізнесу : навч. посіб. для студентів спец. 051 «Економіка», 071 «Облік і оподаткування», 073 «Менеджмент», 075 «Маркетинг», 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність», 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок», 292 «Міжнародні економічні відносини» / [Ф. В. Абрамов та ін.] ; за ред.

Н. Б. Решетняк ; Нац. техн. ун-т «Харків. політехн. ін-т». Харків : Вид-во Іванченка І. С, 2023. 267 с.

13. Петруня Ю. Є., Задоя А. О. Економіка: базовий курс. Навчальний посібник [Електронне видання]. [6-те вид., переробл. і доп.]. Дніпро: Університет імені Альфреда Нобеля, 2023. 265 с.

14. Петруня Ю. Є., Петруня В. Ю. Маркетинг : навч. посіб. ; Ун-т мит. справи та фінансів. 4-те вид., перероб. і допов. Дніпро : Ун-т мит. справи та фінансів, 2024. 360 с.

15. Планування діяльності компанії : навч. посіб. : для студентів ОС Бакалавр за спец. 051 «Економіка» освіт. програми «Економіка бізнесу» ден. та заоч. форм навчання / [уклад.: Г. М. Філюк, Н. С. Скопенко, І. В. Северина] ; Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка, Екон. ф-т, Каф. економіки підприємства. Київ : Компринт, 2024. 114 с.

16. Ситник Й. С., Бойківська Г. М., Гончар С. Й. Економіка підприємства: навч. посіб.; Нац. ун-т «Львів. політехніка». Львів: Растр-7, 2023. 259 с.

17. Скибінська З. М., Гринів Т. Т. Економіка та управління підприємством: підручник; Нац. ун-т «Львів. політехніка». Львів: Вид-во Львів. політехніки, 2023. 246 с.

18. Скоробогатова Н. Є. Інвестування: навчальний посібник для самостійного вивчення дисципліни; КПІ ім. Ігоря Сікорського. Електронні текстові дані (1 файл: 1,19 Мбайт). Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського. 2022. 147 с.

19. Pindyck R. S., Rubinfeld D. L. Microeconomics. Global Edition. Ninth Edition. Harlow: Pearson Education, 2017. 768 с.

20. Sage A. P., Rouse W. B. Economic Systems Analysis and Assessment: Intensive Systems, Organizations, and Enterprises. Hoboken: Wiley, 2011. 500 с.

11.2 Допоміжна література

21. Андріїв Н. М. Економічна безпека підприємства в умовах цифровізації ринку праці: теоретичні та практичні аспекти: монографія; Львів. держ. ун-т внутр. справ. Львів: Растр-7, 2023. 319 с.

22. Біляк Ю. В., Старюк В. В. Діагностика фінансового стану підприємства в системі контролінгу. *Ефективна економіка*. 2022. № 7. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2022_7_21.

23. Бортнік С. М., Цимбалюк І. О., Волинець І. Г. Удосконалення методики аналізу та оцінки ризику в бізнес-плануванні підприємницької діяльності. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука»*. Серія: Економічні науки. 2023. № 2. С. 175-185.

24. Буреннікова Н. В. Економіка підприємства: оновлені підходи до бенчмаркінгу в контексті моделювання результативності діяльності та багатовимірного ранжування. *Бізнес Інформ*. 2022. № 3. С. 79-86.

25. Васільєва Л. М., Бугай Т. О. Узагальнення наукових підходів до сутності поняття «основні засоби» як об'єкта бухгалтерського обліку. *Бізнес Інформ*. 2023. № 9. С. 186-191.

26. Гриценко Л. Л., Кожушко І. О., Чепурко В. О., Перепеліцин Г. Б. Ризик-орієнтоване управління в системі економічної безпеки корпоративного підприємства. *Бізнес Інформ*. 2023. № 8. С. 281-288.

27. Далик В. П., Ільчишин М. З., Денека В. Р., Ярмус С. С., Феник В. О., Візняк Ю. Я. Економіко-математична модель планування розвитку та розміщення виробництва бізнес-структури з оптимальним розподілом інвестиційних ресурсів в умовах ризику. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука». Серія: Економічні науки*. 2023. № 1. С. 28-36.

28. Довгань Л. Є. Конкурентоспроможність підприємств. Київ: ІВЦ «Видавництво «Політехніка», 2014. 144 с.

29. Дяченко Я. Д. Бізнес-план як інструмент управління підприємством. *Ефективна економіка*. 2022. № 12. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2022_12_63.

30. Економіка та бізнес-інновації: підручник / [Л. Г. Мельник та ін.]; за ред. д-ра екон. наук, проф. Л. Г. Мельника, д-ра екон. наук, проф. О. І. Карінцевої. Суми: Університетська книга, 2023. 700 с.

31. Ємельянов О. Ю., Войцеховська Ю. В. Оцінювання потенціалу оновлення основних засобів підприємств. *Інвестиції: практика та досвід*. 2023. № 24. С. 25-29.

32. Іванюта П. В., Пиріжок С. Є., Бойко В. І. Характеристика планування як напрямку для розвитку підприємства за його бізнес-процесами. *Проблеми інноваційно-інвестиційного розвитку*. 2022. № 29. С. 81-91.

33. Колодяжна Т. В., Кильницька Є. В. Бізнес-план у системі планування діяльності суб'єкта господарювання. *Бізнес Інформ*. 2023. № 3. С. 171-175.

34. Кравчик Ю. В. Обґрунтування маркетингової стратегії реалізації бізнес-плану підприємства. *Науковий вісник Національної академії статистики, обліку та аудиту*. 2022. № 3-4. С. 66-78.

35. Ксьондз С. В., Кифяк В. І., Кіндзерський В. В. Діагностика бізнес-проектів та бізнес-інжиніринг: навч. посіб.; Чернівець. нац. ун-т ім. Юрія Федьковича. Чернівці: Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича: Рута, 2022. 399 с.

36. Михалюк Н. Організація та розробка бізнес-планів на підприємстві. *Вісник Львівського національного університету природокористування. Серія: Економіка АПК*. 2023. № 30. С. 125-129.

37. Модернізація системи управління в умовах цифрового суспільства: [колект.] монографія / [Ю. Є. Петруня та ін.]; за ред. д-ра екон. наук Ю. Є. Петруні, д-ра екон. наук О. Ф. Івашиної; Ун-т мит. справи та фінансів. Дніпро: Ун-т митної справи та фінансів, 2024. 309 с.

38. Онищенко О. В., Яценко Н. М., Гончаренко Н. О. Роль економічної безпеки у стратегічному управлінні промисловим підприємством. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука». Серія: Економічні науки*. 2022. № 4. С. 119-127.

39. Організація власного бізнесу: навч. посіб. / [Є. Ткач та ін.]; Чернівець. нац. ун-т ім. Юрія Федьковича. Чернівці: ЧНУ: Рута, 2023. 263 с.
40. Осіпова А. А., Барабаш Л. В. Роль психолого-поведінкових аспектів у розробці бізнес-плану. *Збірник наукових праць Уманського національного університету садівництва*. 2022. Вип. 100(2). С. 352-360.
41. Павлюк Л. В., Савош Л. В. Поняття та значення бізнес-планування для сучасних підприємств. *Економічні науки. Серія: Регіональна економіка*. 2022. Вип. 19. С. 205-209.
42. Петрушка К. І., Ємельянов О. Ю., Гавриляк А. С. Оцінювання доцільності та ефективності інвестування в оновлення основних засобів підприємств. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука». Серія: Економічні науки*. 2022. № 11. С. 83-90.
43. Пилявець В. М., Балазюк О. Ю., Гриник О. І. Сучасна практика використання стандартів бізнес-планування в Україні. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2023. Вип. 1. С. 11-18.
44. Підприємництво: навч. посіб. / [Г. І. Купалова та ін.; за заг. ред. Г. І. Купалової]; Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. 2-ге вид., допов. і перероб. Київ: Київський університет, 2023. 375 с.
45. Полозова Т. В., Довгопол Н. В. Моніторинг конкурентної активності підприємства в контексті забезпечення економічної безпеки. *Innovative educational technologies: European experience and its application in training in economics and management: Proceedings of scientific and pedagogical internship (February 13 – March 26, 2023, Riga, Latvia)*. Riga, Latvia: «Baltija Publishing», 2023. p. 277-280.
46. Полозова Т. В., Харченко В. В. Сучасні методи оцінки ефективності діяльності підприємства. Сталій економічний розвиток: інноваційні підходи та стратегічні перспективи: колективна монографія / За заг. ред. д.е.н., проф. Т. В. Полозової. Харків: ХНУРЕ, 2024. С. 262-273.
47. Постоева О. Г. Бізнес-планування в епоху цифровізації. *Вісник післядипломної освіти. Серія: Соціальні та поведінкові науки*. 2023. Вип. 23. С. 103-117.
48. Причепя І. В., Лесько О. Й., Сметанюк О. А. Сутність і роль оборотних засобів в системі ефективного управління виробничо-комерційними бізнес-процесами. *Modern economics*. 2024. № 43. С. 96-101.
49. Прокопенко М. О. Сценарне планування бізнес-процесів на промислових підприємствах в умовах цифровізації. *Інвестиції: практика та досвід*. 2023. № 15. С. 90-96.
50. Прохорова В. В., Мушнікова С. А. Управління безпекою розвитку промислових підприємств: монографія; Укр. інж.-пед. акад. Харків: Вид-во Іванченка І. С., 2023. 390 с.
51. Садов'як М. С., Бегейло Н. В., Феник В. О., Приступа А. А., Матвієвський Н. А., Запісоцький І. В., Ільчишин М. З. Особливості економічної безпеки підприємства. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука». Серія: Економічні науки*. 2023. № 9(1). С. 106-116.

52. Скорик О. О. Реінжиніринг як метод планування бізнес-процесів в умовах цифрової трансформації. *Ефективна економіка*. 2022. № 7. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2022_7_16.

53. Тарасенко І. О., Олефіренко К. С., Полозова Т. В., Мурзабулатова О. В. Стратегічне управління стійким розвитком промислових підприємств в умовах післявоєнного відновлення України. *Економіка. Фінанси. Право*. 2023. № 7. С.73-77.

54. Ткаченко Т. П., Гречко А. В. Узагальнення методичних підходів оцінювання економічної безпеки промислових підприємств. *Економічний вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут»*. 2022. № 22. С. 79-82.

55. Черевко Г., Коцай В. Циркулярна економіка, соціальна відповідальність та конкурентоспроможність підприємства. *Аграрна економіка*. 2023. Т. 16, № 3-4. С. 15-26.

56. Чубук Л. П., Нестеренко О. П. Оцінка бізнесу. Задачі та розв'язки. Методологія. Оціночні сервіси: навч. посіб.; Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка, Екон. ф-т. Київ: Інтерсервіс, 2023. 222 с.

57. Штангрет А. М., Шира Т. Б., Репа Я. В. Безпекові засади забезпечення конкурентоспроможності промислових підприємств в умовах Індустрія 4.0. *Приазовський економічний вісник*. 2023. Вип. 1. С. 36-41.

58. Gorovyi D., Vasylytsova S., Polozova T., Murzabulatova O., Badea SI., Dieguez T. Companies' Brand Valuation and Small Businesses Brand Formation. In: Machado, J., Trojanowska, J., Antosz, K., Leão, C.P., Knapcikova, L., Sover, A. (eds) *Innovations in Industrial Engineering IV*. icieng 2025. Lecture Notes in Mechanical Engineering. Springer, Cham. 2025. pp. 438-451.

59. Havrylchenko O., Polozova T., Bilyk V., Pokanievych Y., Larionova K. Innovation-Investment Mechanism of the Economic entities Development in the Conditions of Transformational Challenges. *Management Theory and Studies for Rural Business and Infrastructure Development*. 2023. 45(4). 343-351. <https://doi.org/10.15544/mts.2023.34>

60. Pohrebniak A., Tytykalo V., Kalchenko O., Antypenko N., Kyrii V. The Organizational and Economic Mechanism to Ensure the Financial Security of companies in the Conditions of Global Digitalization. *Revista De La Universidad Del Zulia*. 2024. Volume: 15 Issue: 42. DOI: 10.46925//rdluz.42.29.

61. Polozova T., Sheiko I. Role of Ukraine integration into EU and NATO for supporting economic development and national security. *Baltic Rim Economies*. 2024. ISSUE # 1. p. 43.

62. Polozova T., Stepanenko S., Murzabulatova O., Ponomarov S. Specific of the creation and functioning of the financial and economic security system of business entities. *Український журнал прикладної економіки та техніки*. 2023. Том. 8. № 3. С. 70-77.

63. Polozova T., Murzabulatova O., Ponomarov S., Pomohalova N. Management of investment activity of the enterprise on the basis of economic value.

International scientific journal «Internauka». Series: «Economic Sciences». 2023. № 4. <https://doi.org/10.25313/2520-2294-2023-4-8777>

64. Polozova T., Sheiko I., Stepanenko S., Ponomarov S., Ihumentseva N., Peresada O. Digital and Innovation Development in EU countries: Influencing Factors and Trends. 2025. *15th International Conference on Advanced Computer Information Technologies (ACIT)*, Sibenik, Croatia, 2025, pp. 392-395. DOI: [10.1109/ACIT65614.2025.11185602](https://doi.org/10.1109/ACIT65614.2025.11185602).

11.3 Методичні вказівки до різних видів занять

1. Комплекс навчально-методичного забезпечення з дисципліни «Економіка та бізнес» для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності G20 Видавництво та поліграфія освітньо-професійної програми «Видавничо-поліграфічна справа» всіх форм здобуття освіти / Упоряд. Т. В. Полозова. Електронне видання. Харків: ХНУРЕ, 2025. 382 с. pdf.

2. Конспект лекцій з дисципліни «Економіка та бізнес» для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності G20 Видавництво та поліграфія освітньо-професійної програми «Видавничо-поліграфічна справа» всіх форм здобуття освіти / Упоряд. Т. В. Полозова. Електронне видання. Харків: ХНУРЕ, 2025. 120 с.

3. Методичні вказівки до самостійної роботи з дисципліни «Економіка та бізнес» для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності G20 «Видавництво та поліграфія» освітньо-професійної програми «Видавничо-поліграфічна справа» всіх форм здобуття освіти / Упоряд. Т.В. Полозова. Електронне видання. Харків: ХНУРЕ, 2025. 120 с.

4. Методичні вказівки до практичних занять з дисципліни «Економіка та бізнес» для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності G20 Видавництво та поліграфія освітньо-професійної програми «Видавничо-поліграфічна справа» всіх форм здобуття освіти / Упоряд. Т. В. Полозова. Електронне видання. Харків: ХНУРЕ, 2025. 52 с.

5. Методичні вказівки до виконання контрольної роботи з дисципліни «Економіка та бізнес» для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності G20 «Видавництво та поліграфія» освітньо-професійної програми «Видавничо-поліграфічна справа» всіх форм здобуття освіти / Упоряд. Т. В. Полозова. Електронне видання. Харків: ХНУРЕ, 2025. 20 с.

12 ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

1. Положення про організацію освітнього процесу в Харківському національному університеті радіоелектроніки. URL: https://nure.ua/wp-content/uploads/2025/47_05.02.2025.pdf
2. Положення про академічну доброчесність у Харківському національному університеті радіоелектроніки. URL: https://nure.ua/wp-content/uploads/2025/polozhennia_z_akademichnoi_dobrochesnosti.pdf
3. Положення про протидію академічному плагіату у Харківському національному університеті радіоелектроніки. URL: https://nure.ua/wp-content/uploads/Main_Docs_NURE/386_31.12.2024.pdf
4. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського. URL: <http://www.nbu.gov.ua/>
5. Наукова бібліотека Харківського національного університету радіоелектроніки. URL: <https://lib.nure.ua/>
6. Репозиторій Харківського національного університету радіоелектроніки. Наукові праці викладачів кафедри економічної кібернетики та управління економічною безпекою URL: <https://openarchive.nure.ua/collections/472fb56c-904a-40f6-bd26-dbaa1136461f>
7. Євростат. URL : <https://ec.europa.eu/eurostat/web/main/home>
8. Інститут економічних досліджень та політичних консультацій. URL: <http://www.ier.com.ua/ua>
9. Конференція європейських статистиків. URL: <http://www.unece.org/info/ece-homepage.html>
10. Цивільний кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
11. Закон України «Про особливості регулювання діяльності юридичних осіб окремих організаційно-правових форм у перехідний період та об'єднань юридичних осіб». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4196-20#n174>
12. Закон України «Про господарські товариства». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1576-12#Text>
13. Закон України «Про акціонерні товариства». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2465-20#Text>
14. Закон України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2275-19#n386>
15. Закон України «Про оплату праці». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/108/95-%D0%B2%D1%80#Text>
16. Закон України «Про стимулювання розвитку цифрової економіки в Україні». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1667-20#Text>
17. Методичні рекомендації щодо оплати праці працівників малих підприємств. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0186203-04#Text>